

ВИКОРИСТАННЯ НАЯВНИХ РЕСУРСІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ-СТУДЕНТІВ ДО ЗМАГАНЬ З ВИДІВ СПОРТУ

Павленко Віктор Олексійович,

доцент кафедри легкої атлетики
Харківської державної академії фізичної культури
ORCID ID: 0000-0003-0888-2485

Єфременко Андрій Миколайович,

доцент кафедри легкої атлетики
Харківської державної академії фізичної культури
ORCID ID: 0000-0003-0924-0281

Насонкіна Олена Юріївна,

старший викладач кафедри легкої атлетики
Харківської державної академії фізичної культури
ORCID ID: 0000-0002-6127-932X

Крайник Ярослав Богданович,

доцент кафедри легкої атлетики
Харківської державної академії фізичної культури
ORCID ID: 0000-0003-1567-8570

У статті розглядається сучасна модель організації та проведення навчально-тренувальної роботи для студентів-спортсменів у позанавчальний час, акцентуючи увагу на використанні наявних ресурсів закладів вищої освіти (ЗВО) України для їхньої ефективної підготовки до змагань. Метою дослідження є визначити чинники, які впливають на процес підготовки студентів-спортсменів. Актуальність роботи зумовлена необхідністю збереження здоров'я населення та сприяння регулярній оздоровчій руховій активності серед студентської молоді, що вимагає ефективного залучення ресурсів ЗВО. Стаття ґрунтується на аналізі досліджень щодо застосування різноманітних моделей підготовки спортсменів, що використовують кадровий потенціал та матеріально-технічну базу вишів. Методологія дослідження включала систематичний огляд публікацій, відібраних із науко-метричних баз Web of Science та Google Scholar, за запитом, пов'язаним зі значимістю створення оптимальних умов для тренувальних занять у вищій школі. Авторами розглянуто, що, окрім освітньої функції, основною метою діяльності ЗВО є забезпечення умов для активного дозвілля та систематичних навчально-тренувальних занять студентів в обраному виді спорту. У статті наведені та проаналізовані різні моделі підготовки спортсменів та форми їх поєднання, які можуть бути впроваджені в університетське середовище: секційна, професійно орієнтована, традиційна та індивідуальна. У ході дослідження визначені ключові чинники, які позитивно впливають на процес підготовки студентів-спортсменів, включаючи наявність кваліфікованого кадрового потенціалу, доступність сучасної матеріально-технічної бази та спортивної інфраструктури, а також створення організаційних умов для повноцінного проведення тренувальних занять. Висновки підтверджують значущість єдиного навчально-спортивного процесу, який має бути побудований на основі підвищення ефективності планування фізичної підготовки спортсменів високої кваліфікації. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою та моделюванням організму спортсмена, що дозволить не лише змістовно пояснювати фізіологічні процеси, але й конструювати більш досконалі та індивідуалізовані методи контролю, тренування та відновлення студентів-спортсменів.

Ключові слова: фізичне виховання, рухова активність, спортивна підготовка, фізичний розвиток, спортивна секція.

Pavlenko Viktor, Yefremenko Andrii, Nasonkina Olena, Krainyk Yaroslav. Utilization of available higher education institution resources for the preparation of student-athletes for sports competitions

The article examines the modern model of organizing and conducting educational and training work for student-athletes during non-academic hours, focusing on the utilization of available resources of Higher Education Institutions (HEIs) in Ukraine for their effective preparation for competitions. The aim of the study is to identify the factors that influence the student-athlete preparation process. The relevance of the work is determined by the necessity of preserving public health and promoting regular health-improving motor activity among students, which requires the effective engagement of HEI resources. The paper is based on an analysis of research on the application of various athlete training models that utilize the human resource potential and the material and technical base of universities. The research methodology included a systematic review of publications selected from the scientometric databases Web of Science and Google Scholar, using a query related to the significance of creating optimal conditions for training sessions in higher education. The authors established that, in addition to the educational function, the primary goal of HEI activities is to ensure the conditions for students' active leisure and systematic educational and training sessions in their chosen sport. The article presents and analyzes various athlete training models and forms of their combination that can be implemented in the university environment: sectional (group-based), professionally oriented, traditional, and individual. The study identified key factors that positively influence the student-athlete

preparation process, including the availability of qualified human potential, accessibility of a modern material and technical base and sports infrastructure, and the creation of organizational conditions for full-fledged training sessions. The conclusions confirm the significance of a unified educational and sports process, which must be built upon enhancing the effectiveness of physical training planning for highly qualified athletes. Prospects for further research are associated with the development and modeling of the athlete's organism, which will allow not only a meaningful explanation of physiological processes but also the construction of more advanced and individualized methods of control, training, and recovery for student-athletes.

Key words: physical education, motor activity, sports training, physical development, sports section.

Вступ. Сучасна модель підготовки спортсменів ґрунтується на створенні у вищих навчальних закладах відповідних умов для повноцінного проведення навчально-тренувальної роботи в позанавчальний час. У Законі України «Про вищу освіту» визначено, що основною метою діяльності вищого навчального закладу є забезпечення умов, необхідних для здобуття особою вищої освіти, підготовка фахівців для потреб України.

Разом з цим Агенція масового спорту в Україні популяризує заняття фізичною культурою і спортом та ведення здорового способу життя серед всіх вікових груп та верств населення, особливо – студентської молоді.

Спортивна діяльність реалізується через активну участь викладачів і студентів у поширенні рухової активності, активізації спортивно-масової роботи та удосконалення фізичної підготовки на заняттях у спортивних секціях.

Реалізація державної політики в сфері фізичної культури та спорту здійснюється на загальнодержавному рівні фізкультурно-оздоровчої діяльності шляхом організація та проведення заходів за програмами розвитку фізичної культури.

Кафедра фізичного виховання, як базовий структурний підрозділ вищого навчального закладу, безпосередньо відповідає за організацію навчально-виховного процесу з фізичного виховання та його спеціалізованих напрямів у ході навчального процесу і в позанавчальний час [9]. Відповідно до завдань реалізації фізкультурно-оздоровчих заходів розробляє та здійснює апробацію загальнодоступних спортивних технологій, нових форм рекреаційної роботи серед викладачів та здобувачів вищої освіти.

Заклад вищої освіти реалізує державну політику у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні шляхом впровадження в життя проектів: «Активна країна», «Європейський тиждень спорту», «Бігова Україна», «Бігові клуби», «Клуби Скандинавської ходьби». Проекти направлені на збільшення кількості задоволених українців шляхом залучення їх, до регулярної оздоровчої рухової активності [15].

Аналізуючи термін «спортивна підготовка» у контексті до навчального процесу та враховуючи чинну спортивну інфраструктуру навчального закладу, дисципліна фізична культура повинна послідовно формувати знання, засоби, методи і умови відповідного рівня освіти, що дозволить направлено впливати на розвиток спортсмена і забезпечувати необхідний ступінь його готовності до спортивних досягнень. Спортивна підготовка включає технічну, тактичну, психічну і фізичну підготовку спортсмена тому

необхідно розглядати підготовку спортсменів у єдиному процесі навчання [2, 10, 16].

Мета – полягає у визначенні чинників, які впливають на процес підготовки студентів-спортсменів.

Матеріали та методи. Дослідження виконано як оглядово-теоретична наукова робота, що базується на системному комплексному підході до аналізу проблематики використання наявних ресурсів закладів вищої освіти (ЗВО) для підготовки студентів-спортсменів. Методологічною основою послужила концепція збереження здоров'я населення, зокрема необхідність проведення регулярної оздоровчої рухової активності студентської молоді, що вимагає створення відповідних організаційних умов та локацій у вищих навчальних закладах. Для досягнення мети роботи – теоретичного визначення та обґрунтування ключових чинників, що впливають на процес підготовки студентів-спортсменів – був застосований огляд наукових публікацій. Пошук інформації здійснювався у провідних науко-метричних базах, включаючи Web of Science та Google Scholar, за запитом, пов'язаним зі значимістю створення оптимальних умов для тренувальних занять у вищій школі, а також використання кадрового потенціалу, матеріально-технічної бази та спортивної інфраструктури. Теоретичні методи дослідження включали аналіз, синтез, порівняння та узагальнення. За допомогою аналізу та синтезу було розглянуто сучасну модель організації навчально-тренувальної роботи, а також різні форми її поєднання (секційна, професійно орієнтована, традиційна та індивідуальна). Порівняння та узагальнення використовувалися для оцінки впливу державних проектів та ініціатив, а також концепцій, які акцентуються на різномірній реалізації політики щодо збереження здоров'я. У результаті такого аналізу було визначено, що дисципліна «Фізична культура» повинна послідовно формувати знання, засоби та методи для ведення здорового способу життя та почуття особистої відповідальності за власне здоров'я. Предметом теоретичного дослідження виступили чинники, які забезпечують значимість єдиного навчально-спортивного процесу та підвищують ефективність планування фізичної підготовки спортсменів високої кваліфікації. На основі отриманих даних сформульовані висновки та визначені перспективи подальших досліджень, пов'язані з розробкою моделювання організму спортсмена.

Результати дослідження. У сфері вищої освіти фізичне виховання та масовий спорт відіграють визначальну роль на шляху до отримання певних знань і умінь з розвитку фізичних якостей, опанування навичками управління фізичним розвитком людини засобами фізичного виховання та навчання. Проблема

є актуальною на сучасному етапі розвитку науки, саме фізичне виховання розглядається як можливість застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців.

Вивчаючи досвідчених стосовно рухової активності студентами під час навчання у вищому навчальному закладі можна засвідчити про те що використовуються різні моделі залучення студентів до систематичних занять спортом. Займатися спортом та підвищувати спортивну майстерність можна не тільки на академічних заняттях та в секціях з видів спорту, а і спортивних клубах навчальних закладів та центрах студентського спорту. У Фінляндії існують 11 національних і 3 регіональних студентських спортивних центрів [24]. Студенти в Італії можуть займатись спортом через університетські спортивні центри (Centro Universitario Sportivo). Ці організації пропонують широкий спектр спортивних секцій та заходів як для любителів, так і для тих, хто займається спортом на високому рівні. Студенти університетів, особливо студенти, які навчаються поза кампусом, мають доступ до спортивних споруд протягом навчального року для покращення свого психофізичного добробуту та соціальної інтеграції через заняття у спортивних секціях [22].

Згідно з поглядами І. Іванія інститути здійснюють базову й додаткову професійну освіту, підготовку тренерів для спортивних клубів, центрів підготовки спортсменів, розробляють оздоровчо-рекреативні програми для студентів, проводять курси фітнесу, спеціальних груп орієнтованих на викладачів вищих навчальних закладів [5].

Дослідниця Л. П. Сущенко вбачає, що характерною особливістю організації навчально-тренувального процесу є модульна організація у вигляді циклів різної тривалості, що дозволяє студентам залежно від їх матеріальних можливостей, інтересів і здібностей досягти того чи іншого рівня спортивної підготовки [17]. На переконання Безкопильного О. О. пріоритетний напрям вищої фізкультурної освіти це формування свідомості майбутніх фахівців фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності з використання сучасних технологій [1].

Питання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту за кордоном досліджувалися в працях М. В. Данілевича, О. В. Романчука, С. О. Черненка. Однак невирішеною частиною цього досить актуального питання залишається аналіз основних напрямів впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури як педагогічної проблеми в світі [3].

Актуальність зазначеної проблеми зумовлена браком системних досліджень особливостей професійної підготовки тренерів-викладачів. Відсутній зміст і структура професійної підготовки тренерів-викладачів, що є необхідною передумовою у формуванні єдиного Європейського освітнього простору.

Педагогічна технологія професійної підготовки фахівців в галузі фізичної культури є алгоритмом

послідовної реалізації спроектованої цілісної системи навчально-виховного процесу. Цей алгоритм передбачає чітко визначений набір відповідності і взаємозв'язку елементів педагогічної діяльності та фахової спортивної підготовки. До основних структурних компонентів автор відносить: обізнаність фахівця, зміст освіти, усіх учасників навчального процесу, технічні умови, результат навчання тобто результат спортивних досягнень [7].

Проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес майбутніх спеціалістів у галузі фізичної культури та спорту в закладах вищої освіти фрагментарно висвітлювалася в працях М. Шкірти, Н. Степчук, І. Шанти де зазначалось що основним завданням фізкультурної освіти є оптимізація навчального процесу у закладах вищої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій [21].

З метою забезпечення викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти на належному рівні можуть бути запропоновані такі базові моделі для вирішення цього питання (без претензії на вичерпність) або різні форми їх поєднання:

1. Секційна. Створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій, гуртків, клубів, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час (наприклад, у другу зміну для студентів, які мають навчальні заняття в першій половині дня).

2. Професійно орієнтована. Розроблення низки комплексних програм з фізичного виховання, які прямо орієнтовані на особливості майбутньої професії (вчитель, лікар, офісний працівник, програміст тощо). Альтернативними варіантами відвідування таких програм можуть бути суто спортивні секції, військово-прикладні секції (з орієнтуванням як юнаків, так і дівчат на досягнення вимог до вступу на програми військового вишкілу), військово-медична підготовка з елементами загальнофізичної підготовки.

3. Традиційна. Збереження фізичного виховання в якості обов'язкової дисципліни з нарахуванням за неї кредитів, виставленням заліків та включенням до розкладу занять з наданням студентам можливості як відвідувати заняття з групою, так і займатись індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах, програмах тощо на їх вибір.

4. Індивідуальна. Закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання чи іншого спеціалізованого підрозділу, який виконує роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, рекомендує певні види фізичної активності (як організовані, так і самостійні), розробляє індивідуальну програму фізичного розвитку, у т.ч. спортивні та оздоровчі секції, гуртки, клуби, а можливо і лекторії зі збереження здоров'я, планування родини тощо. Дві-три обов'язкові зустрічі з студентом впродовж навчального року дозволять більш м'яко мотивувати студента до фізичної активності [8].

У закладах вищої освіти на спортивно-секційних заняттях вирішуються завдання всебічного

розвитку фізичних і моральних якостей студента, удосконалення їх у вибраному виді спорту. Водночас секційна робота це поглиблене вивчення предмета і навчально-тренувальний процес потребує додаткового навантаження для досягнення студентами запланованої мети.

Головну роль при проведенні навчально-тренувального процесу на секційних заняттях відіграє планування занять, в якому необхідно правильно розділити кількість секційних занять, днів змагань і відновлення на різних етапах підготовки. Планування повинно передбачати різнобічність підготовки, систематичність, об'єм та інтенсивність занять, участь у змаганнях, покращення показників з окремих розділів підготовки.

Планомірність і систематичність занять запорука позитивного результату підготовки спортсмена, запобігання травматизму без негативних наслідків для його здоров'я. При розробці планів навчально-тренувальних занять секції на рік необхідно враховувати рівень тренувальних і змагальних навантажень, залежно від рівня спортивної кваліфікації студента, визначення засобів і методів фізичної, теоретичної підготовки студента та технічної можливості наявної спортивної бази навчального закладу [11].

Досліджуючи закономірності взаємозв'язку між фізичною підготовкою спортсменів та технічними можливостями наявної спортивної бази виникають наступні аспекти. По-перше, розвиток фізичних можливостей неможливий без застосування сучасного інвентарю та обладнання. По-друге, організація навчально-тренувального процесу потребує певного часу у використанні наявної спортивної споруди. Тому при складанні розпису академічних занять необхідно враховувати час на секційну роботу. По-третє, для забезпечення повноцінної, а головне ефективної організації навчально-тренувальних занять здійснювати своєчасний медико-педагогічний контроль з боку медичного персоналу кафедри фізичного виховання.

Організація навчально-тренувального процесу покладається на кафедру фізичного виховання та спортивний клуб навчального закладу. Адміністрація навчального закладу повинна забезпечити необхідними умовами для підвищення ефективності спортивного тренування.

Завданнями фізичного виховання та масового спорту у закладах вищої освіти є:

- формування в студентській молоді основ теоретичних знань, практичних і методичних здібностей (умінь і навичок) з фізичного і спортивного виховання, фізичної реабілітації, масового спорту як компонентів їх повноцінної, гармонійної та безпечної життєдіяльності;
- забезпечення в студентській молоді належного рівня розвитку показників їх функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності;
- сприяння розвитку професійних, світоглядних та громадянських якостей студентів;

– підготовка та участь студентів у різноманітних спортивних заходах [9].

Масовий спорт – система організації та проведення спортивних заходів (змагань, розваг, ігор тощо) з масових видів рухової активності, засіб фізичного виховання.

Фізичний розвиток – компонент життєдіяльності людини, зміна природних властивостей її організму впродовж життя, що виявляється у вигляді показників функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності, темпів старіння організму, термінів тривалості життя.

Рухова (фізична) активність – сукупність видів фізичних вправ та видів спорту, засіб фізичного виховання та його спеціалізованих напрямів.

Дійовим засобом підвищення рівня викладача, тренера спортивної секції є підвищення кваліфікації через проведення на факультетах щорічних конференцій стосовно проблем спортивної підготовки із залученням провідних тренерів та фахівців. Підвищення кваліфікації викладачів відбувається за рахунок проведення відкритих занять, спільних тренувань у спільних у співпраці ЗВО студентських центрах з провідними тренерами збірних команд області, України, а також тренерами школи вищої спортивної майстерності.

Ця ефективна система забезпечує сучасну методичну базу викладачів, тренерів, їх здатність працювати на відповідному рівні [4].

Безперечним прикладом тренерської роботи – це викладачі кафедри легкої атлетики Київського інституту фізичної культури (на той час) В. В. Петровського – вихованець В. Борзов – дворазовий Олімпійський чемпіон, Р. Я. Отруб'яніков підготував багаторазових чемпіонів та рекордсменів УРСР з легкої атлетики, Б.М. Юшко підготував Олімпійських чемпіонів – В. Буракова, Т. Пророченко.

Більшість тренерів (62%), за даними, отриманими в результаті анкетування, вважає, що слід у більш повному обсязі опанувати нові методи й технології спортивного тренування. Особливу зацікавленість викликають заняття, які проводяться відомими заслуженими тренерами-практиками.

Інтернет-технології в системі освіти – це найпотужніший засіб та всеосяжне інформаційне середовище, принципово нова організаційно-методична інфраструктура інформаційного обміну. Використання засобів і можливостей інтернет-технологій, як і їх вивчення тренерсько-викладацьким складом навчального закладу – найважливіша професійна складова частина, яка забезпечує ефективність процесу підготовки спортсменів-студентів високого класу [12].

Безперечно важливе місце в організації навчального процесу викладачів, тренерів збірних команд вищу відводиться моніторингу його якості. Моніторинг у системі підготовки спортсменів до змагань – це засіб отримання інформації про результативність навчально-тренувального процесу та мету, за допомогою якого здійснюється удосконалення системи підготовки

спортсменів, внесення своєчасної корекції до змагальної частини підготовки [13, 20].

Підготовка до відповідальних спортивних змагань здійснюється через самі змагання. У кожному циклі тренувальної роботи на завершення відповідних завдань проводиться контрольний тест. Змагання у групі, змагання серед студентів свого курсу на першість навчального закладу дають можливість поступового засвідчувати правильність вибраної методики спортивної підготовки та тактики змагальних дій, своєчасно вносити зміни до планів роботи.

Планування календарного плану спортивно-масової роботи кафедри з фізичного виховання здійснюється у відповідно до навчального процесу.

I етап. Масові змагання. Змагання у формі різних фізкультурно-спортивних конкурсів, турнірів, на засадах розвитку ініціативи і самодіяльності, фестивалів здоров'я і спорту, колективів закладів вищої освіти, у навчальних групах, на факультетах, курсах, у студентських гуртожитках, оздоровчо-спортивних таборах, спортивних секціях, оздоровчих групах та інших єднаннях. У цих змаганнях беруть участь усі охочи: студенти, аспіранти, викладачі, співробітники ЗВО і члени їх родин, які пройшли попередню підготовку, мають допуск лікаря до змагань.

Досягнення найкращих результатів студента у спорті залежать насамперед від його комплексної підготовки: фізичної, технічної, тактичної і психологічної.

Від психологічної підготовки залежить надійність виступу в складних умовах, відповідальних змаганнях, яка визначається числом технічних і тактичних помилок під впливом втоми, збудження, суперників, зовнішніх умов, або інших факторів, що заважають.

Тактична підготовка. Спортивна тактика – мистецтво ведення змагань з суперниками. Її головне завдання – як найраціональніше використати сили й можливості для перемоги [6]. Фізична підготовка, а саме «тренованість» являє собою «стан, який мобілізує всю систему організму, з тим, щоб дозволити йому адаптуватися до всіх фізичних дій» [19]. «Спортивна форма» – фаза найвищої функціональної готовності до граничної роботи. Спортивна форма і тренованість – специфічні компоненти фізичного стану готовності спортсмена до змагального етапу [18].

Висновки. Підготовка спортсменів може бути ефективною тільки в тому випадку, якщо всі умови єдиного навчально-спортивного процесу будуть забезпечені відповідно до навчальних планів. Досягнення найкращих результатів студента у спорті залежать насамперед від його комплексної підготовки: фізичної, технічної, тактичної і психологічної. Причому підвищення ефективності планування фізичної підготовки спортсменів високої кваліфікації можливо лише на основі моделювання організму спортсмена, що дозволить змістовно пояснювати й конструювати методи контролю, тренування та відновлення.

Майбутні дослідження, щодо організації навчально-тренувального процесу будуть зосереджені на розробці нових тенденцій в освіті на основі сучасних методів та технологій, які забезпечують досягнення професійної майстерності тренерів-викладачів у повній взаємодії з медичним персоналом мають застосовуватися під час планування навчально-розпорядчої документації та безпосередньо під час проведення навчально-тренувальної роботи.

Література:

1. Безкопильний О. О., Сущенко Л. П. Про формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як пріоритетний напрям вищої фізкультурної освіти. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Вип. 3 (2). С. 27–29.
2. Гончаренко В., Павлов Р., Сіпакова Д. Я., Янович І. Освітньо-педагогічні основи реалізації тренерської практики у сфері спорту вищих досягнень. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 218. С. 335–340.
3. Данилевич М., Романчук О. Досвід підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту в країнах Європи. *Science progress in European countries: new concepts and modern solutions*. 2018. С. 165.
4. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика. Київ: Олімп. л-ра, 2009. 244 с.
5. Іваній І. Сучасні тенденції професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в університетах країн Європейського союзу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 1. С. 159–171.
6. Кошура А. В. Теорія і методика спортивних тренувань: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 124 с.
7. Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах: лист МОН України від 25.09.2015 р. № 1/9-454. 2015.
8. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.01.2006 р. № 4. 2006.
9. Носко М. Мотиваційні чинники персоналізації фізичного виховання здобувачів вищої освіти в умовах сучасних викликів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2025. Вип. 29 (4). С. 226–233.
10. Оксьом П., Бережна Л. Нормативно-правові та управлінські проблеми викладання навчальної дисципліни «фізичне виховання» у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2021. С. 105–114.
11. Петрова О. О. Дистанційна технологія підвищення кваліфікації українських тренерів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 11. С. 78–82.

12. Прик Л. О., Баламут В. О. Навчально-тренувальний процес підготовки спортсменів у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2015. Т. 17, № 1 (4). С. 326–331.
13. Ребрина А. Реалізація державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні. *Нові технології навчання*. 2024. Вип. 98. С. 175–182.
14. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2025 р. № 525-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/525-2025-p> (дата звернення: 27.01.2026).
15. Садовський П., Бондарович О. Концептуальні засади формування сучасної системи фізичної підготовки у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. № 2. С. 164–171.
16. Суценок Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 2003. 356 с.
17. Теорія спортивного тренування з основами методик: навч. посіб. / уклад.: Т. В. Воронкова та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2025. 132 с.
18. Тодорова В. Г. Основи теорії і методики спортивного тренування: навч. посіб. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 206 с.
19. Чеплюк А. В., Євтушенко В. В., Шавель Х. Є. Оптимізація системи фізичної підготовки здобувачів освіти в умовах цифрової трансформації. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. Вип. 23. С. 1–12.
20. Шкірта М., Степчук Н., Шанта І. Професійна підготовка фахівців у галузі фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2022. № 2 (29). С. 138–143.
21. Bellini O. E., Colelli S., Moretti A. Student housing and sport: physical activity as a method for social inclusion. *Species of spaces. Fostering psycho-physical well-being by design*. Anteferna Edizioni Srl, 2023. P. 362–369.
22. Moretti A., Colelli S. Student housing e sport: la pratica sportiva come metodo d'inclusione sociale nelle residenze universitarie milanesi. 2020. 113 p.
23. Hormenu T., Ansah E. W. Developing and promoting active lifestyles for healthy living and national development. *Ghana Journal of Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*. 2018. Vol. 11, No. 1. P. 60–75.
24. Valta A. Scenarios 2020 for the Finnish Sports Institutes. 2015. URL: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201501281687> (дата звернення: 27.01.2026).

References:

1. Bezcopylnyi, O. O., & Sushchenko, L. P. (2016). Pro formuvannia hotovnosti maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury do zdorov'iazberezhuvalnoi diialnosti yak priorityetni napriam vyshchoi fizkulturnoi osvity [On the formation of future physical education teachers' readiness for health-preserving activities as a priority direction of higher physical education]. *Naukovyi chasopys [Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni MP Drahomanova]. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)* [Scientific Journal [Drahomanov National Pedagogical University]. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sport)], (3 (2)), 27–29. (in Ukrainian)
2. Chepeliuk, A. V., Yevtushenko, V. V., & Shavel, Kh. Ye. (2025). Optymizatsiia systemy fizychnoi pidhotovky zdobuvachiv osvity v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Optimization of the physical training system for higher education seekers in the conditions of digital transformation]. *Pedahohichna Akademiia: naukovyi zapysky* [Pedagogical Academy: Scientific Notes], (23), 1–12. (in Ukrainian)
3. Danylyevych, M., & Romanchuk, O. (2018). Dosvid pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu v krainakh Yevropy [Experience of training specialists in physical education and sports in European countries]. *Science progress in European countries: new concepts and modern solutions*, 165. (in Ukrainian)
4. Dutchak, M. V. (2009). *Sport dlia vsikh v Ukraini: teoriia i praktyka* [Sport for all in Ukraine: Theory and practice]. Olimp. I-ra. (in Ukrainian)
5. Honcharenko, V., Pavlov, R., Sipakova, D. Ya., & Yanovych, I. (2025). Osvitno-pedahohichni osnovy realizatsii trenerskoj praktyky u sferi sportu vyshchych dosiahnen [Educational and pedagogical foundations for the implementation of coaching practice in the field of high achievement sports]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky* [Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences], (218), 335–340. (in Ukrainian)
6. Ivani, I. (2019). Suchasni tendentsii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu v universytetakh krain Yevropeiskoho soiuzu [Modern trends in professional and pedagogical training of specialists in physical education and sports in universities of European Union countries]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies], (1), 159–171. (in Ukrainian)
7. Koshura, A. V. (2021). *Teoriia i metodyka sportyvnykh trenuvan: Navchalnyi posibnyk* [Theory and methodology of sports training: Textbook]. Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. (in Ukrainian)
8. Lyst MON № 1/9-454 vid 25 veresnia 2015 roku «Shchodo orhanizatsii fizychnoho vykhovannia u vyshchych navchalnykh zakladakh» [Letter of the Ministry of Education and Science No. 1/9-454 dated September 25, 2015 "Regarding the organization of physical education in higher educational institutions"]. (2015). (in Ukrainian)
9. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.01.2006 № 4 «Polozhennia pro orhanizatsiiu fizychnoho vykhovannia i masovoho sportu u vyshchych navchalnykh zakladakh» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 4 dated 11.01.2006 "Regulations on the organization of physical education and mass sports in higher educational institutions"]. (2006). (in Ukrainian)

10. Nosko, M. (2025). Motyvatsiini chynnyky personalizatsii fizychnoho vykhovannia zdobuvachiv vyshchoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv [Motivational factors of personalization of physical education for higher education seekers in the conditions of modern challenges]. *Visnyk Kam 'ianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizychno vykhovannia, sport i zdorovia liudyny* [Bulletin of Ivan Ohiiienko Kamianets-Podilskyi National University. Physical Education, Sports and Human Health], (29)(4), 226–233. (in Ukrainian)
11. Oksiom, P., & Berezhna, L. (2021). Normatyvno-pravovi ta upravlinski problemy vykladannia navchalnoi dystsypliny «fizychnie vykhovannia» u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Regulatory and managerial problems of teaching the educational discipline "physical education" in higher education institutions of Ukraine]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleння* [Current problems of physical education of different population groups], 105–114. (in Ukrainian)
12. Petrova, O. O. (2009). Dystantsiina tekhnolohiia pidvyshchennia kvalifikatsii ukrainskykh treneriv [Distance technology for improving the qualifications of Ukrainian coaches]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu* [Pedagogics, psychology and medical-biological problems of physical education and sports], (11), 78–82. (in Ukrainian)
13. Pryk, L. O., & Balamut, V. O. (2015). Navchalno-trenuvalnyi protses pidhotovky sportsmeniv u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Educational and training process of athlete preparation in higher educational institutions]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii im. Gzhytskoho* [Scientific Bulletin of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyi], 17(1(4)), 326–331. (in Ukrainian)
14. Rebryna, A. (2024). Realizatsiia derzhavnoi polityky u sferi fizychnoi kultury ta masovoho sportu v Ukraini [Implementation of state policy in the field of physical culture and mass sports in Ukraine]. *Novi tekhnolohii navchannia* [New Educational Technologies], (98), 175–182. (in Ukrainian)
15. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2030 roku vid 30.05.2025 № 525-r» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Concept of the State Target Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for the Period up to 2030 dated 30.05.2025 No. 525-r"]. (2025). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/525-2025-p> (in Ukrainian)
16. Sadovskyi, P., & Bondarovykh O. (2025). Kontseptualni zasady formuvannia suchasnoi systemy fizychnoi pidhotovky u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh viennoho stanu [Conceptual principles for the formation of a modern system of physical training in higher education institutions under martial law]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriiia «Pedahohichni nauky»* [Bulletin of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University. Series "Pedagogical Sciences"], (2), 164–171. (in Ukrainian)
17. Sushchenko, L. P. (2003). *Profesiina pidgotovka maibutnih fahivciv fizychnoho vihovannja ta sportu (teoretiko-metodologichnii aspekt): Monografiia* [Professional training of future specialists in physical education and sports (theoretical and methodological aspect): Monograph]. Zaporizkyi derzh. Un-t. (in Ukrainian)
18. Teoriia sportyvnoho trenuvannia z osnovamy metodyk: Navchalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv stupenia vyshchoi osvity bakalavra spetsialnosti «Fizychna kultura i sport» osvitho-profesiinoi prohramy «Sport» [Theory of sports training with the basics of methods: Textbook for bachelors of higher education in the specialty "Physical Culture and Sports" of the educational and professional program "Sports"]. (2025). (Uklad.: T. V. Voronkova, A. V. Symonik, A. V. Svatiev, O. I. Verytov). ZNU. (in Ukrainian)
19. Todorova, V. H. (2023). *Osnovy teorii i metodyky sportyvnoho trenuvannia: Navchalnyi posibnyk* [Fundamentals of the theory and methodology of sports training: Textbook]. Odesa, Universytet Ushynskoho. (in Ukrainian)
20. Shkirta, M., Stepchuk, N., & Shanta, I. (2022). Profesiina pidgotovka fakhivtsiv u haluzi fizychnoi kultury i sportu z vykorystanniam informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Professional training of specialists in the field of physical culture and sports using information and communication technologies]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriiia: Pedahohika* [Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy], 2(29), 138–143. (in Ukrainian)
21. Bellini, O. E., Colelli, S., & Moretti, A. (2023). Student housing and sport: physical activity as a method for social inclusion. In *Species of spaces. Fostering psycho-physical well-being by design* (pp. 362–369). Anteferna Edizioni Srl.
22. Moretti, A., & Colelli, S. (2020). *Student housing e sport: la pratica sportiva come metodo d'inclusione sociale nelle residenze universitarie milanesi*. 113 p.
23. Hormenu Hormenu T., & Ansah E. W. (2018). Developing and promoting active lifestyles for healthy living and national development. *Ghana Journal of Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, 11(1), 60–75.
24. Valta, A. (2015). *Scenarios 2020 for the Finnish Sports Institutes*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201501281687>

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026